وەزارەتی بازرگانی و پیشەسازی

ژمارە: ٥٩٨١ لە ٢٠٢١/١٢/٢٢

پاڵپشت بە بڕگەی (٢) لە ماددەی (٦) یاسای وەزارەتی بازرگانی و پیشەسازی لە هەرێمی کوردستان ژمارە (١٠)ی ساڵی ٢٠١٠ی هەموارکراو وە لە پێناو ڕێکخستن و راهی کردنی کارەکانی هاووڵاتیان و بازرگانان کە کاری هاوردەو هەناردە ئەنجام دەدەن ، وە بۆ بوژاندنەوەی بازاری نێو خۆیی هەرێم وە بەرەو پێش بردنی گەشەی بازرگانی و ئابووری بە زەرورمان زانی ئەم ڕێنماییەی خوارەوە دەرکەین .

ڕێنمایی ژمارە (٤) ساڵی ٢٠٢١

ڕێنمایی تایبەت بە هاوردە و هەناردە

مادده(١): لایەنی دەسەڵاتدار بە پێدانی مۆڵەتی هاوردن و هەناردن و ناسنامەی هاوردەکار یان هەناردەکار وە کردنەوەی پێشانگای ناوخۆ و نێو دەوڵەتیەکان لە هەرێمی کوردستان بە هەماهەنگی لەگەڵ لایەنی پەیوەندیدار ، (وەزارەتی بازرگانی و پیشەسازی / بەڕێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی / بەڕێوەبەرایەتی پێشانگاکان وخزمەتگوزاریە بازرگانیەکان)ـە . دوای بەرجەستە بوونی پێداویستیەکان . واتە هیچ وەزارەت و بەڕێوەبەرایەتیەکی تری سەر بە حکومەتی هەرێمی کوردستان مافی پێدانی مۆڵەتی بازرگانی یاخود هاوردن و هەناردنی کاڵایان نیە دەبێت هەموو ئەو کاڵایانەی کە پێویستیان بە ڕەزامەندی پێشەکی لایەنی پەیوەندیدار هەیە دوای وەرگرتنی ڕەزامەندی ئاڕاستەی بەڕێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی بکرێت .

مادده(٢):مۆڵەتی بازرگانی بۆ هاوردن یان هەناردنی کاڵا دەدرێت بەمانەی خوارەوە لە ئێستادا : -

یەکەم: مۆڵەتی بازرگانی دەدرێت بە هەموو کۆمپانیایەك بەپێی ئەو کارو چالاکیە بازرگانیەی کە کۆمپانیاکە کاری تێدا دەکات .

دووەم: کۆمپانیاکانی بواری بەڵێندەرایەتی مۆڵەتی بازرگانیان پێ دەدرێت بە مەرجێك لە بواری بەڵێندەرایەتیەکەی خۆی بێت یاخود گرێبەستێکی هەبێت بۆ تەواوکردنی پرۆژەیەکی حکومی یاخود خێرخوازی.

سێیەم: کارگەو پرۆژەکان بە هەمان شێوە مۆڵەتی بازرگانیان پێ دەدرێت .

چوارەم: هەموو پرۆژەیەکی ئەهلی وەکو (نەخۆشخانەو قوتابخانەو ... هتد) ئەگەر ڕەزامەندی هێنانی هەر کاڵاو شتومەکێکی هەبێت لە لایەن فەرمانگەیەکی حکومی بۆی دەکرێت بە مۆڵەت بەمەرجێك مۆڵەتی پرۆژەکەی هەبێت بڕگە وماددەکانی ڕێنمایی هاوردەو هەناردە جێبەجێ بکات.

پێنجەم: کۆمپانیاکانی بواری گواستنەوە (شحن البضائع) بەهەمان شێوە مۆڵەتی هاوردە و هەناردەکردنیان پێدەدرێت .

مادده(٣):مەبەست لەڕێکخستنی پرۆسەی پێدانی مۆڵەتی هاوردەو هەناردەو ناسنامە بریتیە لە :-

یەکەم: پێشکەش کردن و هەڵسەنگاندنی زانیاریەکان بە داتاو ژمارەی باوەڕپێکراو .

دووەم: هاوسەنگ کردنی بەرهەمی نـاوخۆ و پیشەسـازی خۆمـاڵی لەگـەڵ کـاڵای هـاوردەکراو (موازنـة الانتاج الوطني مع البضائع المستوردة) .

سێیەم: رێگری کردن لە هاوردن و هەناردنی ئەو کاڵایانـەی کـە قەدەغـەکراون بـەپێی یاسـا و رێنمـایی کارپێکراوەکـان لەوانـەش رێنمـایی گـومرگی ژمـارە (٧)ی سـاڵی ٢٠٢٠ هەڵسـوکەوت بکرێـت و بەهەماهـەنگی لەگـەڵ بەرێوەبەرایـەتی گشـتی گـومرگ و خاڵـە سـنوریەکانی ژێـر کـۆنترۆڵی حکومەتی هەرێم .

چوارەم: کار ئاسانی بۆ دیاریکردنی ئەو کاڵایانەی کە رێگە پێدراون بە هاوردە کردنیان بـە هەماهـەنگی لەگەڵ وەزارەت و لایەنە پەیوەندیدارەکان .

پێنجەم: زیـاد کردنـی داهـاتی وەزارەتـی بازرگـانی و پیشەسـازی و گەیانـدنی بـە ئاسـتی خـۆ بژێـوی (التمويل الذاتی) .

ماددە(٥):

أ ـ پێداویستیەکانی پێدانی ناسنامە بە کۆمپانیاکان:

بەپێی ئەم داواکاریانەی خوارەوە کۆمپانیای (هاوردەکار یان هەناردەکار) ناسنامەی پێ دەدرێت .

یەکەم: فۆرمی داواکاری پڕ بکاتەوە کە مۆر کرابێت بەمۆری کۆمپانیا لەگەڵ یەك پولی (١٠٠٠) هەزار دیناری

دووەم : پشتگیری بەرێوەبەرایەتی گشتی تۆمارکردنی کۆمپانیاکان لەگەڵ گشت بەرابیەکانی کۆمپانیا وێنەی پەسندکراو (مصدق) کە ئاراسـتەی بەرێوەبەرایـەتی گشـتی بازرگـانی/ ب.پێشـانگاکان و خزمەتگوزاریە بازرگانیەکان کرابێت .

سێیەم: پشتگیری باجی دەرامەتی کۆمپانیاکان (پاکانە) کە ئاراستەی بەرێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی/ ب.پێشانگاکان و خزمەتگوزاریە بازرگانیەکان کرابێت .

چوارەم :

١- کارتی نیشتمانی یاخود (ناسنامەی باری شارستانی و رەگەزنامە) ناسنامەی ژووری بازرگـانی یـان یەکیتی هاوردەکاران و هەناردەکاران گەر هـەبێت + کـارتی زانیـاری + پاسـەپۆرت وێنـەی کـۆپی رەنگاو رەنگ تایبەت بە بەرێوەبەری رێپێدراوی کۆمپانیا .

٢- کۆپی رەنگاو رەنگ (پاسەپۆرت + کارتی نیشینگە (ألإقامة) بۆ بیانیەکان .

٣- کۆپی کارتی نیشتەجێ بـوون یـاخود بەڵگەنامـەی ئاسـایش بـۆ ئەوانـەی کـە دانیشـتوی دەرەوەی هەرێمی کوردستانن و لە ناو هەرێم کاری بازرگانی دەکەن .

پێنجەم: ئامـادە بـوونی بەرێوەبـەری رێگاپێـدراوی کۆمپانیـا یـان بریکـار(وکیـل) لەگـەڵ وێنـەی پەسندکراوی بریکارنامە لەکاتی پێشکەشکردنی داواکاری پێدانی ناسنامە بۆ جاری یەکەم .

شەشەم: نوێکردنەوەی ناسنامەی بازرگـان هاوردەکـار یـان هـەناردەکار تـاکو (٣١ / ١٢)ی هـەموو سـاڵێك دەبێت.

حەوتەم: چەکی بانك بە بڕی پارەی (٧٥،٠٠٠) حەفتاو پێنج هەزار دینار لە بەرامبەر پێدانی ناسنامە وەکو ڕسومات لێوەردەگیرێت .

ب ـ پێداویستیەکانی پێدانی ناسنامە بە پرۆژەو کارگەکان .

بە هەمان شێوەی بڕگەکانی خاڵی (أ) کە لە سەرەوە ئاماژەی پێکراوە ناسنامەیان پێ دەدرێت جگە لە بڕگەی (٢ و ٣) لە خاڵی (أ) پێویستە لەسەر کارگە یاخود پرۆژە پشتگیری لەم شوێنە بهێنێت کە کارگە یاخود پرۆژەکەی تیادا دامەزراوە ئاراستەی بەڕێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی / ب.پێشانگاکان و خزمەتگوزاریە بازرگانیەکان کرابێت و لەگەڵ هێنانی مۆڵەتی پرۆژە یا کارگەکە.

وە هەروەها هێنانی پشتگیری باجی دەرامەت بە ناوی خاوەن پرۆژە یا کارگەکە کە تیایدا ئاماژە بەناوی پرۆژەکە یان کارگەکە کرابێت بە هەمان شێوە ئاراستەی بەڕێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی/ب . پێشانگاکان و خزمەتگوزاریە بازرگانیەکان بکرێت .

مادده(٥): ڕێکارەکانی پێدانی مۆڵەتی بازرگانی (هاوردە یان هەناردە) :-

یەکەم: کۆمپانیای هاوردەکار یان هەناردەکار ناسنامەی تازە کردبێتەوە لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی .

دووەم: پێشکەش کردنی داواکاری لە سەر کلێشەی تایبەت بە هاوردن یا هەناردن کە مۆرکرابێت بە مۆری کۆمپانیا لەگەڵ یەك پولی (١٠٠٠) هەزار دیناری .

سێیەم: دیاری کردنی بڕ (الكمية) یاخود گوژمە (المبلغ)ی ئەو کاڵاو شتومەکانەی کە بازرگان دەیەوێت هاوردە یا هەناردەیان بکات لەگەڵ دیاری کردنی دەروازەی سنووری بە مەرجێك دەروازەکە فەرمی بێت ، مەرزی نافەرمی مامەڵەی لەگەڵ ناکرێت .

چوارەم: چەکی بانکی بهێنێت بەپێی ئەو گوژمەی یاخود ئەو بڕەی کە کۆمپانیای هاوردەکار یاخود هەناردەکار دیاری دەکات بۆ هەر مۆڵەتێك یان سنورێك دەبێ چەکێکی بانکی هەبێت .

پێنجەم: لە حاڵەتی ئامادەنەبوونی بەڕێوەبەری ڕێپێدراوی کۆمپانیا بۆ مەبەستی دەرهێنانی مۆڵەت پێویستە بریکار ئامادەبێت واتا هیچ مامەڵەیەك بەبێ بریکارنامە ڕایی ناکرێت .

شەشەم: هەموو کاڵایەك مافی هاوردەو هەناردەی هەیە بە مەرجێك لە بابەتە قەدەغە کراوەکان نەبێت و ئەگەر پێویستی بەڕەزامەندی لایەنی پەیوەندیدار هەبوو دەبێت نووسراوەکە هاوپێچی فۆرمی داواکاری بکرێت .

حەوتەم: ڕەچاوکردنی بەرژەوەندی گشتی و پشتگیری کردن لە بەرهەمی ناوخۆ لەکاتی پێدانی مۆڵەتی بازرگانی بە تایبەت هەناردەکردن .

هەشتەم: هەموو مۆڵەتێك دەبێت بە گوژمە یان بە تەن یان کارتۆن دیاری بکرێت لە سەر فۆرمی داواکاری تەنها ئاژەڵ و باڵندەی زیندوو گوڵ و نەمام بە دانە دیاری دەکرێت ، بەڵام هەر کاڵایەك بڕەکەی ئاماژەی پێنەکراوە لە لایەن لیژنە یەکلا دەکرێتەوە.

ماددە(٦): کارپێکردنی بریکارنامە :-

بریکارنامـە کـە لەلایـەن کۆمپانیاکـان دەدرێـت بـەو پـارێزەرەی یـاخود هاووڵاتیـەی کـە لـە جیـاتی بەڕێوەبەری کۆمپانیا سەردانی بەڕێوەبەرایـەتی گشـتی بازرگـانی بکـات بـۆ ڕایـی کردنـی مامەڵـەکان دەبێت دەرچوو بێت لە یەکێك لە فەرمانگە دادنووسیەکان پشت ڕاست کرابێتەوە بە مۆری فەرمانگە دادنووسیەکە.

ماددە(٧): بڕی ڕسومات بۆ مۆڵەتی هاوردن و هەناردن و ناسنامە:-

ئەم ڕسوماتەی کە وەردەگیرێن بڕی (٩٠%) دەبێتە ئیرادی کۆتایی بـۆ خەزێنـەی وەزارەتـی دارایـی وئابووری و بڕی (١٠ %) دەبێتە پاداشت بۆ فەرمانبەرانی وەزارەتی بازرگانی وپیشەسـازی و کڕینـی پێداویستی لۆجیستی بەپێی ڕێنمایی وەزارەتی دارایی و ئابووری .

یەکەم: لە بەرامبەر پێدانی هەر ناسنامەیەك بڕی (٧٥،٠٠٠) حەفتاو پێنج هەزار دینار بە شێوەی چـەکی بانکی وەردەگیرێت .

دووەم: وەرگرتنی بڕی (١٠٥،٠٠٠) هەزار دینار لە جیاتی پێدانی مۆڵەتی هاوردن یا هەناردن بەم شێوەیە بۆ هەر (٢٥٠،٠٠٠ $) یان (١٠٠٠ تەن) یا (٣٠٠٠ کارتۆن) یا (٥٠٠ سەر ئاژەڵی زیندووی گەورە) یـا (١٠٠٠ سەر ئاژەڵی زیندووی بچوك) یـا (١٠،٠٠٠ دانـە باڵنـدە و پەلـەوەر) یـا (١٠٠،٠٠٠ دانـە گـوڵ و نەمام) بڕی (١٠٥،٠٠٠) سەدو پێنج هەزار دینار ڕسومات وەردەگیرێت .

سێیەم: ڕسـوماتی هـاوردن یـا هـەناردنی (ئۆتۆمبێـل / بارهـەڵگر / ئـامێر / ئـامێری کشـتوکاڵی) بـۆ هەردانەیەك بڕی (١٠٠،٠٠٠) سەد هەزار دینار وەردەگیرێت .

چوارەم: سـزای گـۆڕینی هـەر بڕگـەیـەك لـە بڕگـەکانی نـاو مۆڵـەت دوای دەرچـوونی مۆڵـەتی هـاوردە و هەناردە کە لە فۆڕمی داواکاری بە هەڵە داواکراوەو لە بەرامبەر ڕاستکردنەوەی مۆڵەتەکـە بـڕی (٥٠،٠٠٠)پـەنجا هـەزار دینـار وەکـو سـزا وەردەگیرێـت دەکرێتـە پاداشـت بـۆ فەرمانبـەرانی بەڕێوەبەرایەتی پێشانگاکان و خزمەتگوزاری بازرگانیەکان بەپێی ڕێنمایی وەزارەتی دارایی کە دەردەچێت .

پێنجەم: گـۆڕینی ناسـنامەی هاوردەکـار یـاخود هـەناردەکار بـە هـۆی گـۆڕینی نـاوی کۆمپانیـا یـاخود بەڕێوەبەری ڕێپێدراوی کۆمپانیا بە هەمان شـێوەی بڕگـەی یەکـەم بـڕی (٧٥،٠٠٠) حـەفتاو پێـنج هەزار دیناری لێوەردەگیرێت .

شەشەم: کۆمپانیاکانی بواری هاوردەکردنی ئۆتۆمبێل بە تایبەت ئەو کۆمپانیایانەی کە بریکاری براندێك لە براندەکانی کۆمپانیا جیهانیەکانن ، دەبێت سـاڵانە بـەر لـە پێـدانی مۆڵـەتی هـاوردن کەشـفی کۆگایان بۆ بکرێت لە لایەن لیژنەی پێك هێنراو لە (وەزارەتی نـاوخۆ / بەڕێوەبەرایـەتی گشـتی هاتووچۆ) (وەزارەتی بازرگانی و پیشەسازی/بەڕێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی) کە بڕی (٧٥،٠٠٠) حـەفتاو پێـنج هـەزار دینـار وەکـو ڕسـومات لێیـان وەردەگیرێـت بەشـێکی دەکرێتـە پاداشـتی لیژنەکەو ئەویتر بۆخەزێنەی وەزارەتی دارایی بەپێی ڕێنمایی بڕیار لێدراو لە وەزارەتی دارایی.

حەوتەم: بڕی (١٠٠ ٠٠٠) سەد هەزار دینار بۆ هەرمانگێك دواکەوتن وەردەگیرێت لەو کۆمپانیا و پڕۆژانەی کە پابەندی جێبەجێکردنی کاتی بەڵێننامەکان نابن دوایی (٣) سێ مانگ لە دەرچوونی بەلێننامەکە بەهەمان شێوەی بڕگەی (٤) دەکرێتە پاداشت بۆ فەرمانبەرانی بەڕێوەبەرایەتی پێشانگاکان و خزمەتگوزاری بازرگانیەکان بەپێی ڕێنمایی وەزارەتی دارایی کە دەردەچێت .

ماددە(٨): ماوەی کارپێکردنی مۆڵەتی هاوردن و هەناردن :-

یەکەم: مۆڵەتی هاوردنی کاڵاو شتومەك ئەوانەی کە پێویستیان بە ڕەزامەندی لایەنی پەیوەندیدار نیە بە گوژمە (مبلغ) دەدرێت بۆ ماوەی ساڵێك کاری پێدەکرێت لە بەرواری دەرچوونیەوە ، بە هەر هۆکارێکی باوەڕ پێکراو لە چوار چێوەی یاسا بێت تەنها بۆ یەکجار درێژ دەکرێتەوە بۆ ماوەی (٣٠) سی ڕۆژ لە دەسەڵاتی بەڕێوەبەری گشتی بازرگانی دەبێت .

دووەم : ماوەی هاوردن یا هەناردنی (ئۆتۆمبێل / بارهەڵگر / ئامێر / ئامێری کشتوکاڵ) ساڵێکە لە بەرواری دەرچوونی مۆڵەت دەتوانرێت درێژ بکرێتەوە بە هۆکاری باوەڕپێکراو لە چوارچێوەی یاسا و لە دەسەڵاتی وەزیری بازرگانی و پیشەسازی دەبێت بە پێکهێنانی لیژنەیەك لە هەر یەك لە نوێنەری (بەڕێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی) و (بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگ) و (بەڕێوەبەرایەتی گشتی هاتووچۆ) .

سێیەم : بە مەبەستی هاندان و زیاد کردنی بەروبووم و کاڵای ناوخۆ مۆڵەتی هەناردن ساڵێك کاری پێ دەکرێت لە بەرواری دەرچوونی مۆڵەت تەنها بۆ ئەم بابەتە نەبێت کە وەرزین ، بە مەرجێك لە خواستی پڕکردنەوەی ناوخۆ زیاتر بێت .

چوارەم:

أ ـ بەرهەمەکانی کشتوکاڵی و ئاژەڵی و پەلەوەری و ڤێتەرنەری بۆ هەناردن یان هاوردەکردن ماوەی کار پێکردنی مۆڵەتەکە دیاری دەکرێت لەلایەن وەزارەتی کشتوکاڵ و فەرمانگەکانی تری سەر بە وەزارەتی کشتوکاڵ (الجهة القطاعیة) بەپێی وەرز (الرزنامە الزراعیة) بەپێی جۆری کاڵاو بەروبوومەکە ، مافی درێژ کردنەوەیان هەیە تەنها بۆ ماوەی (٣٠) سی ڕۆژ لە بەرواری دەرچوونیەوە لە دەسەڵاتی وەزارەتی کشتوکاڵە بە هەماهەنگی لەگەڵ بەڕێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی .

ب ـ دەرمان و پێداویستی پزیشکی لە لایەن بەڕێوەبەرایەتی کۆنترۆلکردن و هێنان و دروستکردنی دەرمان سەر بە وەزارەتی تەندروستی ماوەکەی بۆ دیاری دەکرێت و مافی درێژکردنەوە لە دەسەڵاتی خۆیان دەبێت بە هەماهەنگی لەگەڵ بەڕێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی .

ج ـ خورماو هەر کاڵایەکی تر کەلە خوارووی عێراق بەرهەم دەهێنرێت دەبێت ڕەزامەندی وەزارەتی بازرگانی عێراقی فیدراڵی هەبێت بۆ هەناردە کردن ماوەکەی بۆ دیاری کرابێت یاخود ئەگەر لە ناوەوەی هەرێم بێت دەبێت ڕەزامەندی هەبێت لە بەڕێوەبەرایەتی چاودێری بازرگانی یان بەڕێوەبەرایەتی گشتی کشتوکاڵ ماوەکەی بۆ دیاری بکەن لەگەڵ سنوری هەناردەکردن .

د ـ هەر كاڵاو بەروبوومێك كە پەیوەندی بە وەزارەتی سامانە سروشتیەكان هەبێت وەك (نەوت و بەروبوومەكانی نەوت و كانزاكان ...هتد) بۆ هەناردەكردن یا هاوردەكردن دەبێت ڕەزامەندی وەزارەتی سامانە سروشتیەكانی هەبێت ماوەكەی بۆ دیاری بكرێت ، یان هەر كاڵاو بەروبومێك كە پەیوەندی بە ئاسایشی نەتەوەیی هەبێت و هەناردە یان هاوردە بكرێت لە لایەن وەزارەتی ناوخۆ ڕەزامەندی پێ دەدرێت وماوەكەی بۆ دیاری دەكرێت .

مادده(٩): ئەو كاڵایانەی كە پێویستیان بە مۆڵەت وەرگرتن هەیە :-

أ- هەموو ئەو كاڵایانەی كە لە پێناسی گومرگی ئاماژەیان پێكراوە مۆڵەتی بازرگانیان پێ دەدرێت لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی بە هەماهەنگی لەگەڵ بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگ لە ئێستادا كە دابەش كراون بەسەر (٢١) بیست و یەك كۆمەڵە لە سەر ئەساسی ئەم (٢١) بیست و یەك كۆمەڵەیە مۆڵەتی بازرگانیان بۆ دەكرێت و ئەوانەی كە پێویستیان بە ڕەزامەندی لایەنی پەیوەندیدار هەیە دوای هێنانی ڕەزامەندی بۆیان دەكرێت بەمۆڵەت.

ب- پێدانی مۆڵەتی جۆراجۆر لە دەسەڵاتی ب.گشتی بازرگانی دەبێت بۆ ئەو كۆمپانیانەی كاری گواستنەوە و بازرگانی گشتی دەكەن.

مادده(١٠): ئەو كاڵایانەی كە پێویستیان بەڕەزامەندی لایەنی پەیوەندیدار هەیە :-

پێویستە ئەو ڕێگە پێدانەی كە لەلایەن لایەنەپەیوەندیدارەكان ئاراستەی بەڕێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی دەكرێت كاڵایەك نەبێت كە قەدەغەكراو بێت لە ڕێگە پێدانەكە ئەم زانیاریانەی تیادا ئاماژەی پێكرابێت وەك (١ـ جۆری كاڵا ٢ ـ بڕی كاڵا (الكمية) ٣ ـ شوێنی هاوردەكردنی بەرهەم (ألمنشأ) ٤ ـ دیار كردنی مەرز (سنور)ی هێنان و هەناردن ٥ - ماوەی ڕێگە پێدانەكە بۆ دیاری بكرێت) بەپێی ئەم زانیاریانە مۆڵەتی پێدەدرێت .

یەكەم: بەرهەمەكانی كشتوكاڵی و ئاژەڵی و پەلەوەری ، هاوردەكردن یا هەناردەكردنی هەر بەروبوومێكی كشتوكاڵی یان ئاژەڵی یان پەلەوەری وەك (بەروبوومی گۆشت و مریشك و هێلكە شیرە مەنیەكان) یا (دارو گوڵ و نەمام و پەینی كشتوكاڵی و دەرمانی ڤێتەرنەری و ئالیك و قڕكەری كشتوكاڵی و بنەتۆ ... هتد) پێویستە ڕەزامەندی پێشەكی لە وەزارەتی كشتوكاڵ و سەرچاوەكانی ئاو بە شێوەی ڕێگە پێدان بهێنن كە ئاراستەی بەڕێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی بكرێت بۆ پێدانی مۆڵەتی بازرگانی.

دووەم: دەرمان و پێداویستی پزیشكی و تاقیگەیی و شیری خۆراكی پێویستیان بە ڕەزامەندی پێشەكی وەزارەتی تەندروستی و لایەنە پەیوەندیدارەكانی سەر بە وەزارەتی تەندروستی هەیە بە هەمان شێوە زانیاری و بڕگەكانی تێدا ئاماژە پێكرابێت بە شێوەی ڕێگە پێدان ئاڕاستەی بەڕێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی بكرێت .

سێیەم: هەموو ئەو کاڵایانەی کە پەیوەندیان بە ئاسایشی هەرێم هەیە پێویستیان بە ڕەزامەندی پێشەکی وەزارەتی ناوخۆ و لایەنە پەیوەندیدارەکان هەیە بە شێوەی ڕێگە پێدان ئاڕاستەی بەڕێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی بکرێت .

چوارەم: بەرهەمی نەوت و کانزاکان بە هەمان شێوەی بڕگەکانی سەرەوە لەلایەن وەزارەتی سامانە سروشتیەکان بە شێوەی ڕێگە پێدان ئاراستەی بەڕێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی بکرێت .

پێنجەم: هەرکارگەیەك یاخود پرۆژەیەك بیەوێ بەروبوومی کارگەکەی هەناردەی دەرەوە بکات پێویستە ڕەزامەندی پێشەکی بهێنێت لەو فەرمانگەیەی کە مۆڵەتی پرۆژە یان کارگەی پێداوە وەك (بەڕێوەبەرایەتی گشتی گەشەپێدانی پیشەسازی یان بەڕێوەبەرایەتی گشتی وەبەرهێنان یان یەکێتی ژوورە بازرگانیەکان) بە شێوەی ڕێگە پێدان ئاڕاستەی بەڕێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی بکرێت بڕگەو زانیاریەکانی سەرەوەی تیادا ئاماژە پێکرابێت .

شەشەم: هەموو ئەو کاڵایانەی کە ڕاستەوخۆ لەلایەن کەرتی گشتی هاوردە دەکرێن پێویستە مۆڵەتی هاوردنیان هەبێ دوای ئاراستەکردنی نووسراوی فەرمی بەبێ وەرگرتنی ڕەسمی خزمەتگوزاری مۆڵەتیان پێدەدرێت و دەزگا مرۆییەکان و خێرخوازیەکان بە مەبەستی بە هاناوە چوونی مرۆیی هەر کات شت ومەکێك بهێنن دەبەخشرێن لە ڕسوماتی هاوردەو هەنارده ئاسانکاریان بۆ دەکرێت .

حەوتەم: بەمەبەستی بەردەوام بوون لە پەیوەندی نێوان وەزارەتی بازرگانی حکومەتی هەرێم لەگەڵ وەزارەتی بازرگانی حکومەتی عێراقی فیدراڵ هەموو ئەو کۆمپانیایانەی کە مۆڵەتی هاوردن یا هەناردنیان وەرگرتووە لە ناوچەکانی سەر بەحکومەتی عێراقی فیدراڵ و دەیانەوێ لەڕێگای مەرزە فەرمیەکانی سەر بە حکومەتی هەرێم هاوردە یان هەناردەیان بکات ، پێویستە لە ڕێگای بەڕێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی ڕەزامەندی وەربگرن و بۆیان بکرێت بە مۆڵەت بەبێ وەرگرتنی ڕسومات واتا دەبەخشرێن لە ڕسوماتی هاوردەو هەنارده لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی .

هەشتەم: هەرنووسراوێکی ڕێگە پێدان کە لەلایەنی پەیوەندیدار (الجهة القطاعية) دەردەچێت دەکرێت بە یەك مۆڵەت بەپێی بڕگەی دووەم لە ماددەی حەوتەم ڕسوماتی لێوەردەگیرێت ، نابێ هیچ مۆڵەتێك لە یەك ڕێگە پێدان زیاتر بێت .

نۆیەم: هەر کۆمپانیایەك مۆڵەتی بازرگانی هاوردە یان هەناردەی نەبێت پێویستە سزای نەبوونی مۆڵەتی لێوەربگیرێت لە دەروازە سنووریەکان ، بەپێی ڕێنمایی گومرگی ژمارە (٧) ی ساڵی٢٠٢٠ هەڵسوکەوت بکرێت .

ماددە(١١): حاڵەتەکانی هەڵوەشاندنەوەی مۆڵەت یان کۆتایی هاتنی مۆڵەت :-

یەکەم: لە حاڵەتی پابەند نەبوونی کۆمپانیا بە ڕێنماییەکان یان بەکار هێنانی مۆڵەتی هاوردەو هەنارده بە شێوەی نایاسایی .

دووەم: کۆتایی هاتنی ماوەی دیاریکراوی مۆڵەتەکە .

سێیەم: تەواوبوونی بڕ یان ئەو گوژمەیەی کە لە مۆڵەتەکە بۆی دیاری کراوە .

مادده(١٢):گۆڕینی مەرز (سنوور) :-

دەكرێت مەرزی هێنانی یان هەناردنی كاڵا بگۆڕدرێت ئەگەر پێویست بوو بە هەر هۆكارێك بێت یان بەڵگەی باوەڕپێكراو (مبرر مقنع) لە دەسەڵاتی بەڕێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی دەبێت .

مادده(١٣): جێبەجێ كردنی مەرجەكانی هاوردنی كاڵا :-

لە كاتی هاوردەكردنی كاڵاو شتومەك پێویستە كۆمپانیای هاوردەكار هەموو مەرجەكانی تایبەت بە هێنانی كاڵاو شتومەك جێبەجێ بكات بەپێی كوالێتی و ستانداردی جیهانی بێت ، پابەند بن بە مەرج و ڕێنماییەكانی دەستەی پێوانەسازی و كۆنترۆلی جۆری هەرێم و مەرجەكانی وەزارەتی تەندروستی و هەر لایەنێكی پەیوەندیدار بە پشكنینی كاڵاكان .

مادده(١٤): ڕێكارەكانی هێنان و هەناردنی ئۆتۆمبێل :-

یەكەم: كار دەكرێت بە بڕیاری سەرۆكایەتی ئەنجومەنی وەزیران ژمارە (٣٩٤٥ لە ٢٩ / ٤ / ٢٠١٣) وە بە بڕیاری سەرۆكایەتی ئەنجومەنی وەزیران ژمارە (٢٦٤٠ لە ١٨ / ٣ / ٢٠١٣) سەبارەت بە بازرگانی ئۆتۆمبێل بەم شێوەیەی خوارەوە :

١- پێویستە سەرجەم ئەو كەسانەی كە بازرگانی هاوردەكردنی ئۆتۆمبێل دەكەن خۆیان ڕێك بخەن وەك (كۆمپانیای تایبەتمەند لە بواری هاوردە كردنی ئۆتۆمبێل) خۆیان تۆماربكەن لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی تۆماركردنی كۆمپانیاكان و مەرج نیە بریكاری ڕەسمی باوەڕ پێكراوی كۆمپانیای دروستكەری جیهانی ئۆتۆمبێل بن .

٢- پێویستە كۆمپانیای بواری هاوردەكردنی ئۆتۆمبێل مۆڵەتی هاوردەكردنی ئۆتۆمبێل وەربگرن لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی ، هیچ كۆمپانیایەك بۆی نیە بەبێ مۆڵەتی هاوردن كار بكات .

٣- ئەو كۆمپانیایەی كە بەفەرمی نوێنەرایەتی كۆمپانیا جیهانیەكانی بواری دروستكردنی ئۆتۆمبێل دەكات دەبێت پابەند بێت بە هێنانی كەل و پەلی یەدەگ بە بڕی (٥%) لە بەهای گشتی ئۆتۆمبێلی هاوردەكراو سەرەڕای دامەزراندنی وەرشەی (صیانە) چاككردنەوەی گونجاو كە لەلایەن لیژنەی تایبەتی هاوبەش لە هەردوو (وەزارەتی ناوخۆ / بەڕێوەبەرایەتی گشتی هاتووچۆ) و (وەزارەتی بازرگانی و پیشەسازی / بەڕێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی) و دواتر بە ڕێنماییەكی هاوبەشی هەردوو وەزارەت مەرجەكانی ئەو وەرشانە دیاری دەكەن و لە هەموو حاڵەتێكدا پێویستە هەر ئۆتۆمبێلێك بۆ ماوەی (٢) دوو ساڵ زەمانەتی صیانەی هەبێت بەپێی ڕێنمایی ئاماژە پێدراو .

٤- لە بەرامبەر پێدانی مۆڵەتی هاوردەكردن بۆ هەر ئۆتۆمبێلێك ڕەسم وەردەگیرێت بە بڕی (١٠٠،٠٠٠) سەد هەزار دینار لە لایەن وەزارەتی بازرگانی و پیشەسازی .

٥- هەموو هاووڵاتیەك بۆی هەیە ئۆتۆمبێلێك هاوردەی هەرێم بكات تەنها بۆ یەك جار بەپێی ڕێنمایی هاوردە كردنی ئۆتۆمبیل بە مەرجێك بەڵگە نامەی عیراقی بوونی هەبێت .

٦- هاوردەکردنی ئۆتۆمبێلی دژە گولله (درع) پێویست بە مۆڵەتی بازرگانی دەکات و دەبێت پێش وەختە ڕەزامەندی وەزارەتی ناوخۆ وەربگیرێت .

٧- لە کاتی هاوردەکردنی ئۆتۆمبێل و ئامێر بۆ دام و دەزگاکانی سەر بە حکومەتی هەرێم لە لایەن کۆمپانیاکان بە هەمان شێوە پێویستە مۆڵەتی بازرگانی هەبێت .

٨- لەکاتی هاوردەکردنی ئۆتۆمبێل بۆ دام و دەزگاکانی سەر بە حکومەتی ناوەند لە ڕێگای دەروازە سنوریەکانی هەرێم پێویست بە مۆڵەتی بازرگانی ناکات و ڕێگای پێ دەدرێت بە مەرجێك لەلایەن وەزارەتی پەیوەندیدارەوە نووسراوێك ئاراستەی حکومەتی هەرێمی بکرێت بۆ ئەم مەبەستە .

دووەم: مۆڵەتی هاوردەکردنی ئۆتۆمبێل و یەدەگی ئۆتۆمبێل تازەو بەکار هاتوو (ألأدوات ألإحتياطيه الجديدة و مستعملة) دەدرێت دوای پێشکەشکردنی ئەم پێداویستیانەی خوارەوە:

أ ـ ناسنامەی بازرگانی تازەکراو بێت .

ب- پێشکەشکردنی فۆڕمی داواکاری لە سەر کلێشەی تایبەت کە مۆر کرابێت بە مۆری کۆمپانیا لەگەڵ یەك پولی (١٠٠٠)هەزار دیناری.

ج- پڕکردنەوەی فۆڕمی تایبەت بە داواکاری هاوردن یان هەناردنی ئۆتۆمبێل ئەم زانیاریانەی تێدابێت (جۆری ئۆتۆمبێل/ بڕی ئۆتۆمبێل / وولاتی بەرهەم هێن/ وولاتی هاوردەکار / تایبەتمەندی (نویێ یا بەکارهاتوو) پۆلین (صالۆن یا ستیشن) .

سێیەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی بەرپرس نیە لە ڕێگری کردن لە نەهاتنە ژوورەوەی ئۆتۆمبێلی کۆمپانیای هاوردەکار ، بڕی ئەو ڕسوماتەی بۆ ناگەڕێنریتەوە ئەگەر بێت و ئەو ئۆتۆمبێلەی کە هاوردەی دەکات بەپێی ڕێنماییەکانی وەزارەتی ناوخۆ هاوردە نەکرابێت و کوالێتی نەگونجاو بێت

چوارەم:

أ ـ هێنانی ئۆتۆمبێلی کلاسیك (تحفة) لە لایەن کۆمپانیاکان دەبێت ڕەزامەندی هەبێت لەلایەن وەزارەتی ناوخۆ ئاڕاستەی بەڕێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی بکرێت .

ب ـ هێنانی ئۆتۆمبێلی کلاسیك (تحفة) لەلایەن هاوولاتی ئاسایی بەهەمان شێوە دەبێت ڕەزامەندی وەزارەتی ناوخۆی هەبێت ئاڕاستەی بەڕێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی بکرێت تەنها ڕێگا دەدرێت بە هێنانی یەك ئۆتۆمبێل بە مەرجێك کڕین و فرۆشتنی پێ نەکات ئەم پێداویستیانە لەگەڵ خۆیدا بهێنێت :

١- کۆپی ناسنامە یان پاسەپۆرت ڕەنگاو ڕەنگ + (١) ڕەسم

٢- ڕەزامەندی وەزارەتی ناوخۆ

٣- پڕکردنەوەی فۆڕمی تایبەت

٤- چەکی بانك بە بڕی (١٠٠ ٠٠٠) سەد هەزار دینار وەکو ڕسومات لەجیاتی پێدانی مۆڵەت

٥- ئامادە بوونی خاوەنی ئۆتۆمبیل یان بریکار .

مادده(١٥): ڕێنمایی تایبەت بە بازرگانی بە شێوەی ترانزێت :-

یەکەم: کۆمپانیای بازرگانی لە بواری ترانزێت پێویستە فایلی هەبێت لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی .

دووەم: ڕەزامەندی پێشەکی هەبێت لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگ ئاراستەی بەڕێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی کرابێت .

سێیەم: داواکاری پێشکەش بکات لە سەرکلێشەی بازرگانی و مۆرکراو بێت بە مۆری کۆمپانیا و جۆری کاڵاو بڕەکەی و سنووری هاوردەکردن و هەناردەکردنی بەیەکەوە تیادا دیاری بکات دەبێت لە یەك بار هەڵگر تەنها یەك جۆر کاڵا بار کرابێت .

چوارەم: بەمەبەستی ئاسانکاری و جووڵەی بازرگانی زیاتر تەنها بڕی (١٠٥،٠٠٠) سەدو پێنج هەزار دینار لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی وەردەگیرێت وەکو ڕسومات زۆر و کەمی بڕەکەی کار لە زیاد بوونی ڕسومات ناکات .

پێنجەم: زانیاری نادروست لە سەر جۆرو بڕی کاڵا کۆمپانیا خۆی تیایدا بەرپرسە .

شەشەم: دەبێت ڕێکارەکانی گواستنەوە بەپێی ڕێنمایی گومرگ ژمارە (٧)ی ساڵی ٢٠٢٠ جێبەجێ بکرێت لەکاتی بوونی هەر سەرپێچیەك بەپێی یاسای گومرگ ئیجرائاتی گومرگی لەگەڵدا بکرێت .

مادده(١٦): لەپێناو بەرژەوەندی گشتی ئەم بابەتانەی کەهاوردەو هەناردەیان قەدەغەیە بەم جۆرەیە:-

یەکەم: ڕێگە نادرێت بە ناردنی ئەم کەل و پەلانەی کە لە ناوخۆ پێویستە ، تەنها لە حاڵەتی زیاد بوون لە پێویستی ناوخۆ و هێنانی ڕەزامەندی لایەنی پەیوەندیدار .

دووەم: ڕێگە نادرێت بەناردنە دەرەوەی ئەو کەل و پەلانەی کە لە ڕێگای فۆڕمی خۆراك دابەش دەکرێن بە سەر هاووڵاتیان .

سێیەم: ئەو کاڵاو شتومەکانەی کە لە لایەن ڕێکخراو و دەزگا مرۆییەکان دابەش دەکرێن هەناردەکردنیان قەدەغەیە .

چوارەم: لیستی کەل و پەلە قەدەغە کراوەکان .

أ ـ ئەو بابەتانەی چوونە دەرەوەیان قەدەغەیە :

١- مەڕ و ماڵات و ئاژەڵی دەگمەن (نادر) بە ڕەزامەندی دەستەی ژینگە دەبێت .

٢- تێل و کێبڵی کارەبایی کۆنە و کانزای لە کارکەوتوو جگە لە وانەی کە بە زیادکردنی ئاشکرا لە دام و دەزگاکانی میری دەفرۆشرێن نووسراوی پشتگیریان پێ بدرێت و ڕەزامەندی وەزارەتی دارایی وئابووری / بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگیان هەبێت .

٣- ئاسنە شکاو و ووردە ئاسن و تەلی دڕکاوی هەمور جۆرەکانی بەڕەزامەندی گومرگی گشتی دەبێت

٤- شێلمان و شیشی سەبەی مسلح و ئاسنی دروستکراوی خاو هەموو جۆرێك بەڕەزامەندی گومرگی گشتی دەبێت .

٥- دراوی عێراقی بە ڕەزامەندی بانکی ناوەندی هەرێم یان بانکی ناوەندی فیدڕاڵ دەبێت .
٦- کەل و پەلی یەدەگی کۆنەی ئۆتۆمبێل و ئامێر (مکائن) بەڕەزامەندی گومرگی گشتی دەبێت .
٧- هەر ئۆتۆمبێلێك بەرواری دروستکردنی لە (٤٠) چل ساڵ زیاتر بوو .
٨- کانزاو بەردە گران بەهاکان بە ڕەزامەندی وەزارەتی سامانە سروشتیەکان دەبێت .
٩- پێستەی خاوی ئاژەڵ تەنها بەڕەزامەندی (وەزارەتی کشتوکاڵ وسەرچاوەکانی ئاو) دەبێت .
١٠- دەرمان و کەل و پەلی پزیشکی و دەرمان تەنها بەڕەزامەندی (وەزارەتی تەندروستی) دەبێت .

ب ـ ئەو بابەتانەی کە هاتنیان بۆ ناو هەرێم قەدەغەیە:

١- چیمەنتۆ هەموو جۆرێك جگە لە چیمەنتۆی سپی .
٢- بەرمیلی کۆنەی بەکارهاتوو (ملوثة) .
٣- یاری ئاگرین و تفەنگ و ساچمە و چەك و تەقەمەنی تەنها بەڕەزامەندی (وەزارەتی ناوخۆ) هاوردە دەکرێت .
٤- دەمانچەی مۆرو هاوێژ .
٥- ژەهری ماسی .
٦- دەبەی پلاستیکی بەتاڵ کۆنە .
٧- چەوری و دونگی مەڕ .
٨- ماددەی بێهۆشکەر .
٩- بابەتی شوێنەوار (اثار) .
١٠- دەست نووسی کۆن .
١١- ماددەی کیمیایی (مزدوج) و ماددەی تیشکدەرەکان .
١٢- جگەرەی ئەلیکترۆنی ، نێرگەلەی ئەلیکترۆنی ، نێرگەلەی ئاسایی و پارچەکانی .
١٣- وێنە و تابلۆ و ئەفلامی سێکسی .

ماددە(١٧):

یەکەم: کار بە هیچ ڕێنماییەکی تر ناکرێت کە لەگەڵ ماددەو بڕگەکانی ئەم ڕێنماییە ناکۆك بن .
دووەم: ڕێنمایی ژمارە (١) ساڵی ٢٠١٧ هەڵدەوەشێتەوە .
سێیەم: ئەم ڕێنماییە جێبەجێ دەکرێت لە رۆژی بڵاوکردنەوەی لە ڕۆژنامەی (وەقایعی کوردستان).

هۆکاری دەرچوونی

هەناردە و هاوردە یەکێکە لەکارەکان کە ڕۆژانە ئەنجام دەدرێن لە لایەن بازرگان و خاوەن کارەکان سوودی لێوەردەگیرێ لەلایەن هاونیشتمانیانی هەرێمی کوردستان بەرێژەیەکی بەرچاو و پێویست دەبێ چاودێری و رێکخستنەوی بۆبکرێ ، بۆیە بۆئەم مەبەستانەی سەرەوە ئەم رێنماییەمان دەرکرد.

کمال مسلم
وەزیری بازرگانی و پیشەسازی